

Sandra Madsen

Coordinator of Inter-American Affairs, Helse og Sanitet

En analyse av USAs rolle i utbedringen av det
latinamerikanske helsevesenet under 2.
verdenskrig

Fordypningsoppgave i Historie

Veileder: Mats Ingulstad

Mai 2023

Sandra Madsen

Coordinator of Inter-American Affairs, Helse og Sanitet

En analyse av USAs rolle i utbedringen av det latinamerikanske helsevesenet under 2. verdenskrig

Fordypningsoppgave i Historie
Veileder: Mats Ingulstad
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for moderne samfunnshistorie

Kunnskap for en bedre verden

Innholdsfortegnelse

- 1.0 Innledning og problemstilling
- 2.0 Tidligere forskning
  - 2.1 Sekundærlitteratur
  - 2.2 Førstehåndskilder
- 3.0 Metode og mitt bidrag til forskningen
  - 3.1 Begrepsavklaring
  - 3.2 utfordringer ved kildematerialet
  - 3.3 Mitt bidrag til forskningen
- 4.0 Hvorfor opprette IIAA?
  - 4.1 Politiske hensyn
  - 4.2 Militære hensyn
  - 4.3 Ressursrettede hensyn
  - 4.4 Øvrig motivasjon utover krigsinnsatsen
- 5.0 Hvordan opererte IIAA?
  - 5.1 Overblikk over IIAA
  - 5.2 IIAAs malariaprosjekter
  - 5.3 Prosjekter spesifikt tilknyttet gummitapperne
- 6.0 Resultat av IIAAs arbeid
  - 6.1 Politiske hensyn
  - 6.2 Militære hensyn
  - 6.3 Ressursrettede hensyn
  - 6.4 Øvrige mål utover krigsinnsatsen
- 7.0 Konklusjon
- 8.0 Litteraturliste

1.0 Innledning og problemstilling

7. desember 1941 utførte Japan et bombeangrep over Pearl Harbour, noe som skulle kaste USA og store deler av den vestlige halvkule inn i 2. verdenskrig. En mindre kjent konsekvens av angrepet er at organisasjonen Coordinator of Inter-American Affairs (CIAA) fremskyndet opprettelsen av sitt helse- og sanitetsprogram og startet arbeidet med å opprette en rekke helsefremmende prosjekter i Latin Amerika.¹ Helseprogrammet til CIAA, som fikk navnet Institute of Inter American Affairs (IIAA), ble offisielt godkjent av Roosevelt-regjeringen den 24. mars 1942, knappe tre måneder etter angrepet. Allerede innen sitt første år i drift hadde organisasjonen signert avtaler med 18 latinamerikanske land.² Innen 1944 hadde programmet 181 nordamerikanske ansatte sykepleiere, leger, bygningsingeniører, arkitekter, entomologer og forretningsmenn.³ IIAA sysselsatte dessuten 13 000 latinamerikanske arbeidere, som jobbet med prosjekter innen grunnleggende helsehjelp, malariakontroll, renhold, desinfisering og sykehusorganisering, i tillegg til medisinsk trening og utdanning. Det er altså tydelig at USA oppfattet programmet som svært verdifullt under 2. verdenskrig. Sett fra utsiden kan dette synes merkelig. Hvorfor skulle USA under historiens mest omfattende krig, som i stor grad utspilte seg i Asia og Europa, bevilge midler til utbedringen av helseforholdene i Latin-Amerika? Oppgavens hovedproblemstilling er derfor som følger: Hvorfor ønsket USA å bedre helseforholdene i Latin Amerika under 2. verdenskrig, hvordan arbeidet IIAA, og hvilke effekt hadde programmet?

CIAA, som var organisatoren bak helse- og sanitetsprosjektet, ble selv opprettet av Roosevelt i 1940 som en del av regjeringens Good Neighbour Policy.⁴ Politikken stadfestet at USA fremover skulle satse på en utenrikspolitikk bygget på samarbeid og diplomati i Latin Amerika, noe som følgelig medførte at de tok avstand fra sine tidligere hyppig brukte militære intervensjoner.⁵ CIAA hadde i denne forbindelse som mål å skape og opprettholde positive relasjoner mellom USA og de latinamerikanske landene i den usikre tiden under opptakten til og etter utbruddet av 2. verdenskrig.⁶ USA hadde lenge posisjonert seg som den dominerende politiske og økonomiske makt faktoren i Latin-Amerika.⁷ Men mange latinamerikanske nasjoner hadde opp til 1940-tallet opprettet tette forbindelser til Tyskland, som blant annet var

---

¹ Campos 1998: s. 525

² Dunham, 1944: 1

³ Campos 1998: 523

⁴ Cramer & Putsch, 2012: 8

⁵ Keen & Haynes, 2009: 572

⁶ National Archives and Records Administration, 2016

⁷ Keen & Haynes 2009: 566

området nest viktigste handelspartner.⁸ Under Buenos Aires konferansen for amerikanske utenriksministere i 1936 påpekte blant annet USAs assisterende statssekretær A. A. Berle Jr. at de latinamerikanske landene hadde vært hovedleverandører av råvarer nødvendige for å gjenoppbygge den tyske krigsmaskinen.⁹ Mange amerikanere fryktet at de unge og skjøre demokratiene i regionen stod sårbare for innflytelse fra den voksende europeiske fascismen.¹⁰ USA så det derfor som avgjørende for sitt forsvar å hindre Tyskland i å spre propaganda og å utnytte Latin-Amerikas ressurser. De ønsket dessuten å sikre egen tilgang til forsyninger og politisk kontroll i området. I den forbindelse bestod CIAAs oppgaver av å "sørge for utvikling av kommersielle og kulturelle relasjoner mellom de amerikanske republikkene" og dermed «fremme samarbeidsånden mellom Amerika i henholdt til regionens forsvar.»¹¹

Spekteret av CIAAs fokusområder var svært bredt. Etter sin opprettelse i 1940 opprettet organisasjonen prosjekter innen alt fra transport og kommunikasjon, presse, radio og film til kultur og utdanning, og ikke minst helse, sanitet og matforsyninger¹². Innen 1942 innebar denne målsetningen en prioritering av helsefremmende prosjekter i mange av sonene som av ulike årsaker var strategisk viktige for de alliertes krigføring. For å unngå at organisasjonens arbeid skulle overlappe med prosjekter fra andre av regjeringens departement ble CIAA etterhvert tildelt det fulle ansvaret for utførelsen av en rekke målsetninger i Latin Amerika, deriblant bedringen av regionens helse og sanitet. Organisasjonen opprettet deretter sitt første datterselskap, som skulle ha ansvaret for de latinamerikanske helseprosjektene. Organisasjonen fikk navnet The Institute of Inter American Affairs (IIAA). CIAA forbeholdt likevel kontroll over alle administrative og økonomiske avgjørelser i hvordan programmet skulle operere¹³.

Den følgende oppgaven ønsker å utforske ulike aspekter ved IIAA. Oppgaven vil være tredelt, hvor det første kapittelet vil utforske hvorfor USA ønsket å bistå med medisinsk hjelp i Latin-Amerika. Oppgaven vil videre i det andre kapittelet undersøke hvordan programmet opererte, med et overblikk over hvor organisasjonen opererte og en redegjørelse for hvilke helseprosjekter organisasjonen prioriterte. I denne delen av oppgaven har jeg valgt å fordype meg i IIAAs ulike initiativer innen malariakontroll, så vel som organisasjonens spesifikke

---

⁸ Grabendorff 1993-1994: 43

⁹ Campos 1998: 523

¹⁰ Cramer & Putsch, 2012: 8

¹¹ National Archives and Records Administration 2016

¹² History of the Office of the Coordinator, 1947: vii

¹³ Ibid: 116

tiltak i forhold til strategiske områder for USAs gummiforsyning. Oppgaven vil i det avsluttende kapittelet drøfte om USA oppnådde det de ønsket med CIAAs helse- og sanitetsprogram.

Valget om å i stor grad avgrense oppgaven til å utforske IAAs spesifikke arbeid innen malariakontroll og gummiproduksjon ble gjort da dette er stikkord som går igjen i store deler av kildematerialet som omhandler CIAA. Malaria var en av de mest alvorlige og utbredte tropiske sykdommene i hele Latin Amerika, noe som gjorde at organisasjonen opprettet prosjekter tilknyttet sykdommen i nærmest alle områdene hvor de opererte¹⁴. Malaria har dessuten en tett tilknytning til regionens gummiforsyninger, da sykdommen i stor grad var en utfordring for kontinentets tropiske områder, hvor gummitrærne i all hovedsak befant seg. Gummi skulle vise seg å bli av særlig interesse for den amerikanske krigsinnsatsen. Det er godt etablert at gummi lenge har hatt en essensiell rolle i et bredt spekter av krigsindustrien. Den dyrebare ressursen var en viktig komponent i en rekke krigsutstyr, slik som fly, lastebiler, tanks, krigsskip, sperreballonger, livbåter, støvler, frakker og gassmasker.¹⁵ Ved inngangen til 1900-tallet hadde Asia slått seg opp som en sentral produsent av råvaren, noe som førte til en betydelig nedgang i den latinamerikanske produksjonen.¹⁶ Dette skulle vise seg å bli en utfordring for det amerikanske krigsmaskineriet da Japan i 1942 okkuperte de britisk-malaysiske produsentområdene, slik at USA følgelig mistet 92 % av sin gummiforsyning.¹⁷

2.0 Tidligere forskning og annet kildemateriale

2.1 Sekundærlitteratur

USAs diplomatiske forhold til Latin-Amerika er et tema som lenge har hatt oppmerksomhet blant samfunns- og historieforskere. I perioden etter den Spansk-Amerikanske krigen i 1898 trekkes ofte the Roosevelt Corollary frem, som ble lagt til Monroe Doktrinen i 1904. Monroe Doktrinen er et punkt i den historiske relasjonen mellom Latin Amerika og USA som i seg selv lenge har vært under mye granskning og tolkning. Kort oppsummert kan man si at doktrinen ble introdusert i 1823 med den hensikt å hindre de europeiske nasjonene fra å rekolonisere kontinentet etter frigjøringsprosessene fra de spanske og portugisiske koloniherrene¹⁸. Theodore Roosevelts tillegg til doktrinen i 1904 uttalte at

---

¹⁴ History of the Office of the Coordinator of Inter American Affairs, 1947: 120

¹⁵ Garfield, 2013: 50

¹⁶ Resor, 1977: 350

¹⁷ Garfield, 2013: 49

¹⁸ Keen & Haynes, 2009: 562

USA hadde et etisk ansvar om å gripe inn i de latinamerikanske landene dersom de opptrådte ”umoralsk”. Dette førte i mange tilfeller til at USA i denne perioden benyttet seg av direkte militære inngrep¹⁹. Det har ofte blitt uttrykt at slike tiltak i stor grad ble iverksatt av imperialistiske hensyn, for å beskytte USAs egne økonomiske interesser, da landet etterhvert investerte store summer og opprettet en rekke selskaper i regionen for å drive industri basert på Latin Amerikas råvarer, mineraler og jordbruksprodukter.²⁰ Nasjonen hadde i den forbindelse stor interesse i at styresmakten i de respektive landene la til rette for utenlandske selskaper med eksempelvis lave skatter og tollsatser, samt få arbeiderrettigheter²¹. Til tross for at dagens historieforskere trekker frem doktrinens imperialistiske natur ble altså USAs militære tilstedeværelse i Latin Amerika i samtiden ofte rettferdiggjort som et ønske om å gripe inn for å sivilisere, demokratisere og reformere Latin-Amerika.²²

Mange har argumentert for at perioden i nær forkant av og under 2. verdenskrig representerte et brudd i USAs tilnærming til sine sørliggende naboer, hvor de på mange måter viste en mer vennlig og samarbeidsvillig side av seg selv²³. Valget av Franklin D. Roosevelts regjering i 1933, samt Hitlers makttiltredelse samme år står sentralt i dette. De påfølgende spenningene i verdensbildet utover 1930-tallet medførte at Roosevelt-regjeringen introduserte the Good Neighbour Policy, i den hensikt å erstatte USAs tendens til direkte militær intervensjon i Latin Amerika.²⁴ Den vestlige halvkule skulle i stede preges av samarbeid og vennligere relasjoner. Det var som nevnt i forlengelsen av dette at CIAA ble opprettet i 1940.²⁵ Men til tross for at tilnærmingen endret seg er det i dag konsensus rundt at USAs målsetning i regionen i stor grad forble å beskytte sine politiske og økonomiske interesser²⁶.

Innen engelskspråklig litteratur som omhandler CIAAs spesifikke helseinitiativer finnes de én sentral artikkel, utgitt av André Luiz Vieira De Campos i 1998: *The Institute of Inter-American Affairs and its Health Policies in Brazil during World War II*. Artikkelen tar for seg CIAAs helse- og sanitetsprosjekter i Brasil mellom 1942-1945. Teksten oppsummerer USAs motivasjoner for prosjektet som tett knyttet opp mot 2. verdenskrig, og at tiltakene både

---

¹⁹ Keen & Haynes, 2009: 566

²⁰ Mathews, 2005: 807

²¹ Keen & Haynes, 2009: 570

²² Mathews, 2005: 807

²³ Keen & Haynes, 2009: 572

Connell-Smith, 1976: 141

Cramer & Prutch, 2012: kap 4

²⁴ Connell-Smith, 1976: 141

²⁵ Cramer & Prutsch, 2012: 8

²⁶ Keen & Haynes, 2009: 572

hadde en offensiv og en defensiv funksjon. CIAAs arbeid skulle hindre Tyskland fra å få et fotfeste i regionen, samtidig som USA ønsket å både kunne opprette egne militærbaser i området. USA ønsket dessuten å mobilisere regionens ressurser til de alliertes krigføring.²⁷ CIAAs prosjekter i Brasil var i stor grad knyttet opp mot malariakontroll. Artikkelen konkluderer med at programmets forsøk på malariakontroll i de militære basene hadde stor suksess, mens organisasjonen opplevde mindre fremskritt i sin sikring av strategiske ressurser.²⁸

2.2 Førstehåndskilder

Den aktuelle oppgaven vil også i stor grad ta utgangspunkt i førstehåndskilder, En slik sentral førstehåndskilde oppgaven vil benytte seg av er en rapport utgitt av Medical Department, United States Army. Rapporten, utgitt i 1963, redegjør for og gransker militærets arbeid under 2. verdenskrig for å bekjempe malaria. Militæret nevner i rapporten CIAA som en av sine viktigste samarbeidspartnere i sitt arbeid for sykdomskontroll. Rapporten inneholder en rekke statistikk over utbredelsen av sykdommen i de latinamerikanske områdene både før og etter tiltak ble innført for å hankses med problemet. Rapporten inneholder dessuten en oppsummering av militærets motivasjoner for å bekjempe malaria.

En svært sentral del av de tilgjengelige førstehåndskildene relevant for å besvare oppgavens problemstilling er CIAAs egne publiserte verker. Under organisasjonens levetid både skrev og publiserte de en rekke tekster og sammendrag knyttet til USAs samarbeid med de ulike nasjonene. De aktuelle verkene lå digitalisert tilgjengelig ved en rekke amerikanske universitetsbiblioteker og kunne dermed leses på nettet. Kildene inneholder blant annet CIAAs begrunnelse for hvorfor et pan-amerikansk samarbeid var avgjørende i datidens politiske klima, hvorfor organisasjonens helsefremmende arbeid var viktig og hva samarbeidet i sin helhet gikk ut på. Tekstene inkluderer flere ulike sjangere som alle hadde ulike formål bak sin utgivelse. En del av tekstene var pamfletter publisert med hensikt i å bedrive generell folkeopplysning i USA om de ulike latinamerikanske landene. Fakta om alle de latinamerikanske landene ble samlet og utgitt i hver sine pamfletter, med opplysninger som dreide seg om landenes historie, geografi, eksportnæringer og sosiale forhold. Denne type litteratur har for oppgaven vært nyttig som et utgangspunkt for å se hvilke aspekter ved de ulike landene organisasjonen oppfattet som interessante i sin samtid.

---

²⁷ Campos, 1998: 524-525

²⁸ Ibid: 531

I tillegg til pampflettene produsert i den hensikt å bli offentlige publikasjoner produserte dessuten CIAA to rapporter om organisasjonens oppgaver til en mer intern bruk. Verkene fungerte i all hovedsak som bidrag til regjeringens administrative historie om sitt arbeid under 2. verdenskrig²⁹. Til tross for enkelte utfordringer ved å bruke organisasjonens egne offisielle historie, noe oppgaven vil komme tilbake til, har dette vært nyttige kilder for å besvare min problemstilling innenfor rammene av den aktuelle fordypningsoppgaven. Bidragene fungerte i hovedsak som et utgangspunkt for å granske hvordan organisasjonen oppfattet seg selv og hvilke aspekter ved sitt arbeid de selv vektla. Dette har fungert som et godt utgangspunkt som en pekepinn på hvilke temaer og aspekter det ville være nyttig å oppsøke sekundærlitteratur til.

3.0 Metode og mitt bidrag til forskningen

3.1 Begrepsavklaring

Gjennom sine seks år i drift opererte organisasjonen under flere ulike navn, og det kan derfor være relevant å inkludere en begrepsavklaring for den videre oppgaven. Ved sin oppstart i 1940 ble organisasjonen døpt Office for Coordination of Commercial and Cultural Relations between the American Republics (OCCRBAR). Navnet ble i 1941 endret til Office of the Coordinator of Inter-American Affairs (OCIAA). Fra mars 1945 og til sin nedleggelse i mai 1946 var det fungerende navnet Office of Inter-American Affairs (OIAA). I mesteparten av sin levetid ble organisasjonen imidlertid omtalt som Coordinator of Inter-American Affairs (CIAA). Det er dette navnet den følgende oppgaven vil operere med videre.

3.2 Utfordringer ved kildematerialet

Det er flere elementer en må være bevisst på når en skal ta utgangspunkt i det aktuelle kildematerialet. For det første er lite av den aktuelle faglitteraturen ny eller oppdatert, noe som en i seg kan være en utfordring. En annen utfordring ved mitt kildemateriale oppstod med rapporten publisert av det amerikanske militæret, da skriften til tider var vanskelig å tyde. Dette spilte særlig en rolle i tolkningen av rapportenes tall på malariasmittede, da tallene til tider kunne tolkes forskjellig. Jeg valgte derfor å markere og inkludere flere alternativer for hva det korrekte tallet originalt kunne være. De potensielle feilene er imidlertid vurdert til å være av liten helhetlig betydning for tolkning av statistikken.

---

²⁹ History of the Office of the Coordinator of Inter American Affairs, 1947: iii

En annet aspekt som har preget metoden for min oppgave har vært at mye av kildematerialet tilgjengelig som nevnt var organisasjonens egenpubliserte offisielle historie. Dette kan til tider være en styrke, da slike kilder kan være nyttige for å komme nærmere inn på historien. Det gir dessuten en mulighet for å tolke hendelser selv, uten for mange mellomledd. Det er likevel meget viktig å være bevisst på de ulike fallgruvene som kan finnes ved bruk av slike kilder. En utfordring ved å ta i bruk organisasjonens egne publiserte verker er at en må være særlig bevisst på organisasjonens hensikter med utgivelsen, fremstillinger og formuleringer av hendelser og motivasjoner. Særlig CIAA kan ha hatt mange grunner til å fremme sitt arbeid i et positivt lys og å glatte over mer kritikkutsatte aspekter. Det er eksempelvis ikke urimelig å anta at organisasjonen var sterkt klar over de stramme restriksjonene krigen la på USAs økonomiske midler. Dette kan ha ført til at organisasjonen ville fremstille sitt arbeid som overdrevent avgjørende for den amerikanske krigsinnsatsen i et forsøk på å oppnå en høyere prioritering i statsbudsjettet. Forfatterens nære forhold til sitt eget arbeid i organisasjonen kan også ha spilt inn på mer ubevisste måter. Ved å daglig jobbe tett med CIAAs arbeid kan det være naturlig å se for seg at organisasjonsmedlemmene etterhvert oppfattet sitt eget arbeid som av større avgjørende nødvendighet enn det de reelt sett hadde i den store sammenhengen av 2. verdenskrig.

Vissheten om de ulike potensielle biasene som ligger i en førstehåndskilde har derfor preget min bruk av kildene underveis i min oppgaveskriving. Jeg har eksempelvis forsøkt å i så stor grad som mulig unngå å bruke CIAAs egne verker under drøftingen av hva organisasjonen oppnådde og utrettet. For å kontekstualisere CIAAs arbeid i USAs helhetlige krigsinnsats har jeg dessuten også i korte trekk utforsket andre tiltak USA gjennomførte for å få bukt med gummiproblematikken.

3.3 Mitt bidrag til forskningen

Jeg har vurdert det tilgjengelige kildematerialer til å være tilstrekkelig for å svare på den aktuelle problemstillingen. I lys av utfordringene som finnes ved kildematerialet vil min oppgave kunne bidra utfyllende til feltet på flere forskjellige måter. Som etablert tidligere er det eksempelvis generelt lite literatur som utforsker CIAA helseinstitutter i dybden. Min oppgave vil derfor potensielt kunne bidra med å tette noe av dette tomrommet. Videre vil min oppgave fungere som en uavhengig kilde. Mye av kildematerialet som eksisterer rundt CIAA er publisert av organisasjonen selv, og min oppgave vil potensielt kunne tilføre et mer kritisk narrativ av organisasjonen enn de selv hadde muligheten til i skapelsen av sine egne rapporter og verker.

4.0 Hvorfor opprettet CIAA et helse- og sanitetsprogram?

I en pamflett utgitt av CIAA for å oppsummere den vestlige halvkules krigsinnsats, fastslår organisasjonen tre hovedpunkter som essensielle innen krigføring. De hevdet at moderne krigføring inneholder et militært, et økonomisk og et psykologisk element.³⁰ En kan argumentere for at IIAA på ulike måter støttet opp under alle de tre hensynene. I pamfletten *History of the Office of the Coordinator* utgitt av organisasjonen selv i 1947 ramser organisasjonen opp fire hovedpunkter som motivasjonen bak Helse- og sanitetsprogrammets opprinnelse i 1942. Organisasjonen skulle opprettes av militære, politiske, produktive og moralske hensyn.³¹ Den følgende delen av oppgaven vil forsøke å konkretisere hva som menes med disse ulike motivasjonene. CIAAs egne fremstillinger kan gi oss et nyttig innblikk i hvordan organisasjonen selv ønsket å bli fremstilt og husket. Jeg har likevel enkelte steder valgt å vektlegge og tolke organisasjonens ulike motivasjoner forskjellig fra slik de selv fremstiller dem, noe jeg vil begrunne for fortløpende.

Oppgaven vil i korte trekk sammenfatte organisasjonens politiske og moralske motivasjoner og i større grad konsentrere seg om de militære og produktive interessene USA demonstrerte i Latin-Amerika. Det er flere grunner til at oppgaven gjør et slikt utvalg. For det første er det mulig å argumentere for at dette var organisasjonens fremste motivasjoner. En annen og noe enklere forklaring er at manglende kildemateriale, plass- og tidsbegrensninger gjorde det nødvendig å avgrense utforskningen.

4.1 Politiske hensyn

Da organisasjonen selv uttalte seg om sine politiske mål med opprettelsen av IIAA siktet de veldig spesifikt til at helse- og sanitetsprogrammet var en stor del av den amerikanske regjeringens tiltak for å oppfylle løftene om helsefremmende arbeid gitt under Rio de Janeiro konferansen i 1942.³² Knappe to dager etter angrepet på Pearl Harbour fremmet Chile et ønske om en konferanse for å diskutere den vestlige halvkules respons på det japanske fremstøtet.³³ Mellom 15-28 januar ble de 21 deltakende nasjonene enstemmig enige om 41 målsetninger for å sikre den vestlige halvkules fremtidige autonomi og

---

³⁰ CIAA, *The Americas Cooperate for Victory*, 1942: 6

³¹ CIAA, *History of the Office of the Coordinator*, 1947: 115

³² *Ibid*: 115

³³ CIAA, *Americas United; A summary of the Cooperative efforts of the American republics since september 1939*, 1943: 33

samarbeid.³⁴ Alle de gitte deklarasjonene reflekterte i ulik grad vissheten om at hele den vestlige halvkules ressursbank måtte mobiliseres for å møte aksemaktenes enorme krigsmaskin.³⁵ Det hersket en visshet under konferansen om at dette kun var mulig dersom en også sikret de sivile arbeidernes helse og sikkerhet for å kunne opprettholde en mest mulig effektiv produksjon.³⁶ Det sies at medlemmer fra CIAA som var til stede under konferansen i denne sammenhengen avverterte sterkt for nødvendigheten av helsefremmende tiltak.³⁷ CIAA har i sine beskrivelser av konferansen lagt stor vekt på sin egen betydning av det videre arbeidet.

Det er mulig å argumentere for at CIAA hadde flere politiske hensikter enn de selv uttalte. Det kan eksempelvis tenkes at motivasjonene organisasjonen selv beskrev som sine ”moralske hensikter” også i stor grad inngikk som en del av deres politiske målsetning. Som nevnt innledningsvis var mange i USA bekymret for at de skjøre demokratiene i Latin-Amerika var sårbare for innflytelse fra de fascistiske regjeringene i Europa. Derfor skulle CIAA, ifølge organisasjonen selv, være med å demonstrere gjennom handlinger de positive effektene et fritt og demokratisk styre kunne medbringe.³⁸ CIAA fremstiller sin interesse i Latin Amerikask frihetsbevaring som av hensyn til fordelene nasjonene selv hadde av å bevare et demokratisk samfunn. Dette trenger ikke nødvendigvis å være en feil fremstilling, men det er likevel vanskelig å unngå å se at det også for USA fantes flere fordelaktig aspekter ved å holde fascistiske innflytelser borte. Dette gjorde seg gjeldende særlig i den aktuelle perioden, hvor USA for all del var avhengig av å avverge at regimer i sine naboland kunne komme til å støtte opp under aksemaktene. Noe som støtter oppunder et slikt syn er at USA under The Good Neighbour Policy både tolererte og etterhvert støttet en rekke diktaturer i Latin Amerika, så lenge disse var gode for deres egne økonomiske gevinst og politiske stabilitet³⁹. Dette tyder på at de i det store bildet ofte prioriterte egen politiske interesser fremfor sine moralske hensyn. At USA selv kunne ha goder at å påvirke den latinamerikanske opinionen var noe nasjonen selv var klar over. Dette ble eksempelvis tydelig gjennom en uttalelse fra det amerikanske utenriksdepartementet i 1942: ”*Godvilje mot USA og en forståelse av vårt demokrati er to effektive metoder for å bekjempe aksemaktenes innsats.*”⁴⁰

---

³⁴ CIAA, Americas United; A summary, 1943: 34

³⁵ Francis, 1974: 54

³⁶ Ibid: 55

³⁷ History of the Office of the Coordinator, 1947: 115

³⁸ Ibid

³⁹ Berger, 1993: 19

⁴⁰ Cramer & Prutch, 2012: kap 1

Med dette i bakhodet blir det altså tydelig at USA ønsket å ”moralisere” sine naboland også av hensyn til sin egen mulige gevinst.

USAs politiske interesser i en moraliserende fremtoning gjenspeiler seg også mer direkte i at USA hadde et behov for å fremstille seg selv i et vennligere lys. Dette var i stor grad for å rettferdiggjøre og vinne støtte blant sivilbefolkningen for den latinamerikanske deltakelsen i den pågående krigføringen. Dette både for å sikre støtte blant sivilbefolkningen i landene som erklærte krig i solidaritet med USA, men også for å innlemme flere land i de alliertes krigsinnsats, både i henhold til direkte krigføring, og med økonomiske sanksjoner og brutte forbindelser med aksemaktene. Det var svært viktig at lokalbefolkningen støttet disse avgjørelsene, eller i det minste at de ikke gjorde aktiv motstand mot dem. Å sette USA i et positivt lys var derfor ønskelig for å sikre en vennligere relasjon med det latinamerikanske folket. Ved å vise en interesse for og å bidra med økonomiske hjelpemidler håpet kanskje USA på å oppnå nettopp dette.

En kan videre spekulere i hvorfor CIAA unngikk å selv nevne de politiske fordelene av IIAA. En av grunnene til at CIAA var tilbakeholden i å beskrive et av sine mål som ”politisk påvirkning” kan være at samtiden hadde stor avsmak på propaganda. Etter 1. verdenskrig hadde ordet propaganda nærmest blitt synonymt med løyn og bedrageri, og organisasjonen kan derfor ha hatt behov for å trå varsomt for å unngå å bli kategorisert som nettopp propagandaarbeid⁴¹.

4.2 Militære hensyn

I de innledende fasene av CIAAs helseprogram oppfattet mange både i organisasjonen selv og USAs regjering særlig de militære hensynene som de mest sentrale. Det amerikanske militæret anså det som høyst nødvendig å utplassere militære tropper hos sine sørlige naboer både av defensive og offensive grunner. Etter angrepet på Pearl Harbour ble det ansett som svært sannsynlig at aksemaktene ville gjennomføre flere angrep for å sikre seg kontroll over den strategisk viktige Panama-kanalen og det var derfor av høy prioritet for USA å hindre at fienden fikk fotfeste i deres egen bakgård.⁴² Blant de offensive årsakene ønsket dessuten det amerikanske militæret å utnytte de latinamerikanske territoriene til å sikre bedre kontroll i det vestindiske hav, hvor tyske ubåter hadde vist seg å være en stor trussel mot de alliertes

---

⁴¹ Cramer & Prutch, 2012: An Introductory essay

⁴² Manwaring, 1993: 154

sjøtrafikk.⁴³ Etter hvert som krigen fortsatte og den umiddelbare militære trusselen i større grad opphørte i Latin-Amerika ble de amerikanske basene videreutviklet til treningsleirer for de amerikanske troppene. I tillegg til kompetanse innen jungelkrigføring ble opplæring innen tropiske sykdommer og malariakontroll tungt vektlagt i slike leire da dette var ansett som svært aktuelle trusler både på det afrikanske og asiatiske kontinentet.⁴⁴

Det ble raskt klart for den amerikanske forsvarsledelsen at områdenes tropiske sykdommer utgjorde en stor trussel for deres planer om å utstasjonere tropper. Dette var både fordi området i utgangspunktet hadde mange truende sykdommene, men også fordi det eksisterende helsevesenet var svært lite utviklet på store deler av kontinentet. CIAA omtalte det som tydelig at de manglende sanitære og helsebringende forholdene i Latin-Amerika var «like farlige for de amerikanske troppene som den faktiske krigføringen».⁴⁵ CIAA fikk derfor spesifikt ansvaret for å sikre helse og ernæring for det store antallet amerikanske soldater som etterhvert skulle utstasjoneres til Latin Amerika.⁴⁶

Særlig malaria ble i samtiden trukket frem som en tilsvarende trussel til militære angrep i regionen.⁴⁷ I 1942 ble hele 11 042 personer utstasjonert i Latin-Amerika rammet av sykdommen, noe som utgjorde nesten halvparten av de 23 207 utbruddene de amerikanske troppene opplevde på verdensbasis samme år.⁴⁸ Dette skyldtes i stor grad manglende etablerte behandlingstilbud i de malariaherjede områdene. Det amerikanske militæret inngikk derfor et samarbeid med CIAA for å bekjempe de tropiske parasittene og å utbedre det generelle helsevesenets infrastruktur i områdene som var aktuelle for deres militærleirer. I sin rapport om malariakontroll under 2. verdenskrig omtalte det amerikanske militæret CIAAs helse- og sanitetsprogram som «kanskje den viktigste samarbeidspartneren» deres.⁴⁹

4.3 Ressursrettede hensyn

I tillegg til ansvaret for å bedre helseforholdene blant troppene i Latin Amerika fikk dessuten IIAA ansvaret for å bedre forholdene for mange sivile arbeidere⁵⁰. Dette var i stor

---

⁴³ Medical Department, United States Army, 1963: 121

⁴⁴ Ibid: 122

⁴⁵ History of the Office of the Coordinator, 1947: 115

⁴⁶ Cramer & Prutch, 2012, kap 7

⁴⁷ Sherman, 2011: 69

⁴⁸ Medical Department, United States Army, 1963: 116

⁴⁹ Ibid: 122

⁵⁰ Cramer & Prutch, 2012: kap 7

grad for å utvide og effektivisere produksjonen av vitale produkter innen krigføring. Som diskutert tidligere var mobiliseringen av Latin-Amerikas ressurser en sentral motivasjon bak opprettelsen av hele CIAA. Under den tidligere omtalte konferansen i Rio de Janeiro i 1942 for å diskutere regionens forsvar ble det derfor også godkjent et vedtak om at de amerikanske nasjonene skulle mobilisere sine landbruks- og mineralressurser til krigføring.⁵¹ Dette er altså CIAAs svar på organisasjonens oppdrag med såkalte ”produktive hensyn”.

Dersom en ser på CIAAs egne publiserte verker blir det fort tydelig at særlig områder med gummiforekomster var av interesse for IIAA. I en serie pamfletter dedikert til å opplyse amerikanske borgere om Latin-Amerika nevnes landenes helseforhold konsekvent i pamflettene hvor det også nevnes at områdene besitter forekomster av gummi.⁵² Dette gjelder pamflettene dedikert til Ecuador, Brazil, Bolivia, Guatemala, Colombia og Venezuela. Chile er det eneste unntaket hvor det redegjøres for landets aktuelle helsetilstand, til tross for at dette ikke er at av områdene relevant for gummiproduksjon. Dette kan være grunnet landets rike forekomster av ulike mineraler som jern, kobber, magnesium og nitrat.⁵³ Det var ingen av pamflettene som nevnte et lands gummiforekomst som ikke også nevnte landets helsesituasjon.

Det er flere grunner til at gummi var av særskilt interesse for amerikanerne. Som nevnt tidligere var ressursen uvurderlig for en rekke krigsprodukter. Det var derfor et katastrofalt nederlag at Japan okkuperte de asiatiske produsentområdene av ressursen. En komité utnevnt av Roosevelt etter Japans erobring av produsentområdene i 1942 konkluderte med at de alliertes krigsinnsats ville kollapse dersom en alternativ kilde til gummi ikke ble funnet.⁵⁴ Da det ville ta for lang tid å opprette plantaser for nye gummitrær ble det raskt anerkjent at det beste alternative ville være å sikre seg tilgang til de ville gummitrærne i Amazonas. I en propagandavideo om Brasils bidrag til de alliertes krigføring publisert i 1943 uttaler CIAA: «Brasils gummiproduksjon kan være den avgjørende faktoren for å vinne denne krigen».⁵⁵

Det ble tidlig klart for USA at et stort hinder for effektiv gummitapping var de skrantende helseforholdene i mange av de viktigste utvinningsområdene. I de tropiske

---

⁵¹ Campos, 1998: 525

⁵² CIAA, Ecuador; Snow on the Equator, 1943: 6
CIAA, Brazil; Introduction to a Neighbor, 1943: 16
CIAA, Guatemala; Volcanic but Peaceful, 1944: 7
CIAA, Venezuela; Land of Oil, 1943: 9

⁵³ Chile, 1944: 12

⁵⁴ Campos 1998: 525

⁵⁵ Coordinator of Inter American Affairs, 1943: 09.10

områdene hvor gummitrærne vokste, var arbeiderne sårbare for både underernæring og flere alvorlige tropiske sykdommer. Dette gjorde befolkningens helse svært utsatt.⁵⁶ CIAA konkluderte blant annet etter et besøk i Brasil med at det blant 50 gummitappere var sannsynlig at 20 ville dø og at ytterligere 20 ville utføre et dårlig arbeid grunnet sykdom.⁵⁷ CIAA prioriterte derfor raskt å utbedre gummitappernes helseforhold, for å sikre et trygt og effektivt arbeid, da dette – ifølge organisasjonen selv – var av like stor nødvendighet som å sikre militærtroppenes helseforhold.⁵⁸ Malaria ble identifisert som den mest alvorlige trusselen i området, og det ble satt i gang et omfattende arbeid for å få bukt med parasitten.⁵⁹

4.5 Øvrig motivasjon utover krigsinnsatsen

Denne delen av oppgaven ønsker til slutt å argumentere for at CIAA i tillegg til sine uttalte mål også hadde et ønske om at deres helse- og sanitetsprosjekter skulle spille en viktig rolle på lengre sikt. Organisasjonen var ved flere anledninger tydelige på sin tilstedeværelses positive effekt også utover det umiddelbare utbyttet de hadde for den pågående krigføringen. I flere av deres egne publiserte verker finnes det referanser til håp om hva de latinamerikanske landene kunne utrette i etterkant av krigsårene for å sikre lokalbefolkningen bedre helse og levekår. Én slik referanse finnes i CIAAs informasjonspamflett om Brasil utgitt i 1943. Pamfletten utbroderer om den tette sammenhengen mellom ernæring og gode helseforhold, og opplyser i den forbindelse om at USA hadde vedtatt å tildele landet 3 000 000 dollar i subsidier til lokale bønder. Tiltaket hadde som formål å gjøre det lønnsomt for bønder å dyrke til lokal matproduksjon.

«Mens hovedformålet [med støtten] er den langsiktige heving av kostholdsstandard, vil programmet også ha umiddelbare positive følger for krigsinnsatsen»⁶⁰.

Sitatet viser at CIAA selv hadde et håp for at deres tilstedeværelse i området ville føre til hjelp av langvarig natur, samtidig som de visste å begrense bruken av sine midler til prosjekter som var av umiddelbar prioritering for den pågående krigføringen. Dette blir tydeliggjort av det faktum at pamfletten kun trekker frem Brasils helse- og ernæringstilstand i

---

⁵⁶ CIAA, Americas United; summary, 1943: 39

⁵⁷ Campos, 1998: 529

⁵⁸ History of the Office of the Coordinator, 1947: 120

⁵⁹ Ibid

⁶⁰ Brazil; Introduction to a Neighbour, 1943: 29

forbindelse med utbrodering om landets gummiforekomster. En kan argumentere for at dette muligens illustrerer programmets vektlegging av sine produktive formål.⁶¹

Noe annet som taler for organisasjonens langsiktige målsetninger er deres prioritering av opplærende tiltak. Det var et viktig poeng for organisasjonen å opprette utdanningsprogrammer og administrative avdelinger for sykehusorganisering. Dette var i stor grad med formål om at nasjonene selv kunne fortsette å utbedre helsevesenet også etter at de amerikanske organisasjonene skulle trekke seg ut. Praksisen ble beskrevet på denne måten:

*«Personell til programmet ble anskaffet med den vanlige ansettelsespraksisen av så mange mennesker som mulig fra de andre amerikanske nasjonene, ikke bare med formål om å utnytte lokal arbeidskraft så mye som mulig, men også på grunn av den store viktigheten av å utdanne teknikere og profesjonelt personell (...) ikke bare for å muliggjøre for dem å opprettholde operasjonene etter at organisasjonen selv hadde blitt avsluttet, men også for å fortsette utviklingen og utvidelsen av folkehelseprogrammet.»*⁶²

Det er mulig å tolke utfra sitatet at CIAA var innforstått med at programmet i stor grad ble opprettet i forbindelse med den pågående krigen, men at de likevel ønsket å bidra med helsehjelp av en mer langsiktig natur, så lenge de to motivene lot seg forene.

5.0 Hvordan opererte programmet?

5.1 Overblikk over IIAA

Under diskusjonene for opprettelsen av IIAA ble det vedtatt at programmet skulle tildeles 25 000 000 dollar fra «The Emergency Fund of the President».⁶³ Som nevnt innledningsvis skulle disse midlene strekke seg til å dekke prosjekter i 18 latinamerikanske land. Som fremgår av tabellen under satte CIAA i sitt budsjett opp at det var Brasil og Chile som skulle motta de største summene av midlene, med planer om å motta 5 millioner dollar hver. Videre skulle Ecuador og Mexico begge tildeles over 2 millioner dollar hver, mens Bolivia, Colombia, Paraguay, Panama og Venezuela alle skulle motta i overkant av 1 million dollar hver. Guatemala mottok som eneste nasjon 750 000 dollar, mens de resterende

---

⁶¹ Brazil; Introduction to a Neighbour, 1943: 27

⁶² History of the Office of the Coordinator, 1947: 117

⁶³ Ibid: 116

nasjonene Costa Rica, den Dominikanske Republikk, El Salvador, Haiti, Honduras, Nicaragua, Panama og Uruguay alle mottok mellom 500 000 og 600 000 dollar.⁶⁴

Land	Tildelte midler
Bolivia	\$ 1 005 000
Brasil	\$ 5 000 000
Chile	\$ 5 000 000
Colombia	\$ 1 085 000
Costa Rica	\$ 500 000
Dominikanske Republikk	\$ 100 000
Ecuador	\$ 2 755 500
El Salvador	\$ 500 000
Guatemala	\$ 750 000
Haiti	\$ 508 000
Honduras	\$ 500 000
Mexico	\$ 2 500 000
Nicaragua	\$ 500 000
Panama	\$ 516 500
Paraguay	\$ 1 000 000
Peru	\$ 1 350 000
Uruguay	\$ 500 000
Venezuela	\$ 1 000 000
Totalt	\$ 25 000 000

Hva de gitte midlene skulle gå til varierte i stor grad. Programmet IIAA ble delt inn i tre underkategorier, nemlig helse og sanitet, matforsyning, og utdanning. Innenfor helse- og sanitetsdivisjonen fantes det dessuten tre underkategorier, nemlig en administrativ, en ingeniør- og en medisinsk avdeling. IIAA opererte alltid i samarbeid med andre. Dette gjaldt blant annet myndighetene i alle de deltakende landene. De ga rådgivning, økonomisk støtte og fant i felleskap ut hvilke tiltak som var verdt å igangsette. Organisasjonen var også underlagt

---

⁶⁴ History of the Office of the Coordinator, 1947: 124

å samarbeide med andre departement i den amerikanske regjeringen og hadde forbindelser til utenriksdepartementet, krigsdepartementet og det maritime departementet⁶⁵. Dessuten opprettet organisasjonen et tett samarbeid med andre aktører i de aktuelle områdene, slik som det amerikanske militæret. Til tross for slike samarbeid var det likevel IAA som ble tildelt hovedansvaret for å sikre behovene til de amerikanske troppene og de essensielle sivile arbeiderne innen ressursutvinning⁶⁶.

De forskjellige landene som deltok i samarbeidet hadde svært ulike behov. Likevel er det noen helseutfordringer som var gjeldende i mange samfunn og som derfor gjorde seg gjeldende i flere prosjekter. Ulike trusler som mottok stor oppmerksomhet inkluderte blant annet områder med manglende tilgang på rent vann. Det ble under IAA opprettet prosjekter relatert til dette i 13 av de deltagende landene⁶⁷. Utbedring av kloakksystemer og en generell bedring av befolkningens kunnskap og forhold til hygiene og smittevern var også av stor prioritet for organisasjonen. Den generelt rådende filosofien var likevel at prosjektene i første omgang skulle fokusere på de respektive landenes mest tilstedeværende sykdommer⁶⁸. I mange tilfeller gjaldt dette som diskutert tidligere i oppgaven den alvorlige og meget utbredte malaria-parasitten.⁶⁹ Nærmest alle prosjektene inngått av IAA inneholdt en form for malariabekjempelse⁷⁰.

5.2 IAAs malariaprojekter

Malaria var et alvorlig og utstrakt problem både for USAs militære tropper og ressursutvinnerene i regionen, så vel som for den øvrige befolkningen i store deler av Latin-Amerika. Effektiv forebygging og behandling av sykdommen var dessuten lite kartlagt, noe som gjorde forskning og utdanning til viktige elementer innen IAAs malariaprojekter. Det er derfor mulig å argumentere for at dette er den delen av IAAs arbeid som det er mest relevant å gå i dybden på. IAAs malariaprojekter ble i stor grad gjennomført gjennom organisasjonens Amazonas-program⁷¹ Amazonas er tett knyttet opp mot malaria da klimaet gjorde sykdommen svært utbredt. Amazonas var dessuten regionen med den største forekomsten av

---

⁶⁵ History of the Office of the Coordinator, 1947: 116

⁶⁶ Cramer & Prutch, 2012: kap 7

⁶⁷ History of the Office of the Coordinator, 1947: 120

⁶⁸ Ibid: 119

⁶⁹ Ibid

⁷⁰ Ibid: 121

⁷¹ Campos, 1998: 128

ville gummitrær, og forbindelsen mellom IIAAs malariaprojekter og gummiprojekter var derfor tett⁷².

En stor del av arbeidet som dreide seg om bekjempelse av malaria fokuserte på forskning og utvikling av teknologi innen insektdrepende midler. Til forskjell fra utbedring av helsetilbudet for dem som allerede var smittet skulle disse prosjektene i større grad fokusere på å ta problemet ved roten ved å utrydde smittesprederen selv. Slike tiltak inkluderte bruk av veletablerte insektdrepende midler, slik som Paris Green, i områder med stor forekomst av mygg. En utfordring ved bruk av slike midler var imidlertid at kjemikaliene tilgjengelig i denne perioden enda ikke var kraftige nok⁷³. Et annet forebyggende tiltak IIAA tok i bruk var omfattende prosjekter innen vannrensning av myrete områder, samt bygging av diker og grøfter for å hindre oppsamling av vannmasser og dermed begrense hekkeplasser.⁷⁴

Innen IIAAs arbeid for malaria-kontroll vil det i denne sammenhengen være naturlig å trekke frem organisasjonens eksperimentelle bruk av stoffet DDT. Etter oppdagelsen av kjemikalets store potensiale som plantevernmiddel i 1939, begynte USA fra 1942 av å ta i bruk stoffet i malariautsatte områder.⁷⁵ Bruk av DDT utgjorde en stor del IIAAs eksperimentelle arbeid for malariakontroll både i militærleirer så vel som i jordbruksområder.⁷⁶ Utbredt bruk av stoffet syntes i denne perioden å gi svært lovende resultater. Snowden og Bucala beskriver i sitt verk ”globale utfordringer ved malaria: fortidige erfaringer og fremtidige utsikter” denne optimistiske troen på teknologiske løsninger som ”den amerikanske tilnærmingen”.⁷⁷ Ved å sette sin lit til insekts-dreperen DDT ville man kunne stoppe smittespredning i stor grad uten å adressere de større og mer komplekse underliggende sosiale og økonomiske årsakene til den store malariaplagen.

IIAAs arbeid for malariakontroll innebar i tillegg til de smittebærer-rettete tiltakene også en visse personrettede tiltak. Disse tiltakene har imidlertid en mindre plass i CIAAs rapporter og bærer også et preg av å være kortvarige løsninger. Slike tiltak baserte seg i stor grad på opprettelsen av helseinstitusjoner for smittede. På slike stasjoner var den vanligste malariabehandlingen distribusjon av stoffet atabrin⁷⁸. Bare i de brasilianske regionene av

---

⁷² Resor, 1977: 341

⁷³ Snowden & Bucala, 2014: kap 1

⁷⁴ History of the Office of the Coordinator, 1947: 120

⁷⁵ Snowden & Bucala, 2014: kap 1

⁷⁶ History of the Office of the Coordinator of Inter American Affairs, 1947: 120

⁷⁷ Snowden & Bucala, 2014: kap 4

⁷⁸ History of the Office of the Coordinator of Inter American Affairs, 1947: 121

gummiproduksjonen ble det i krigsårene distribuert 17.7 millioner tabletter av stoffet.⁷⁹ Dette skyldtes i stor grad Japans kapring av produksjonsområdene for quinin, som på daværende tidspunkt var ansett som den beste medisinen mot malaria. USA introduserte derfor bruken av atabrin som en substitutt og stoffet fikk ved utbruddet av 2. verdenskrig en prisreduksjon på 90 %. Stoffet ble benyttet i store mengder både til sivilt og militært bruk, til tross for rapporter om alvorlige bivirkninger, som blant annet inkluderte forekomster av psykiske forstyrrelser.⁸⁰ Blant tiltak av et mer langvarigrettet kaliber ble det i første omgang satt i gang undersøkelser for å identifisere områdene med størst behov for tiltak, basert på befolkningstetthet og nærhet til strategiske områder. Videre brukte CIAA dataene til å opprette hovedbaser for helsestasjoner innen malariabehandling.⁸¹

5.3 Prosjekter spesifikt tilknyttet gummitapperne

Avslutningsvis kan det også være verdt å i korte trekk belyse IAAs tiltak som spesifikt ble iverksatt for å fremme gummiutvinningen i Latin-Amerika. Slike tiltak var gjeldende i åtte av de deltakende latinamerikanske landene.⁸² En av de største utfordringene blant gummitapperne var som kjent de tropiske sykdommene som truet i amazonas-regionen, og malaria-kontroll var derfor av stor betydning for USAs sikring av gummiforekomster. Den foregående beskrivelsen av IAAs arbeid for malariakontroll er derfor høyst relevant for sikringen av den vitale ressursen. Likevel var det også andre utfordringer som truet gummiindustrien.

Som redegjort for tidligere i oppgaven hadde regionens gummitapperindustri utover 1900-tallet gjennomgått store nedgangsperioder blant annet grunnet de voksende asiatiske konkurrentene. Under en konferanse i 1910 for å identifisere utfordringene ved den brasilianske gummiproduksjonen i lys av deres nye konkurranse, ble det konkludert med at gummitappernes ustabile og krevende arbeidsforhold var en sentral del av industriens utfordringer.⁸³ Gummitappernes arbeid var i tillegg til å være lavtlønnet også sesongbasert og dermed svært ustabil. Konferansen fremhevet dessuten arbeidernes dårlige helse- og levekår

---

⁷⁹ Campos, 1998: 529

⁸⁰ Sherman, 2011: 69

⁸¹ Campos, 1998: 129

⁸² History of the Office of the Coordinator of Inter American Affairs, 1947: 126

⁸³ Resor, 1977: 354

som en stor del av industrinæringens utfordring grunnet faren for sosial uro og tap av arbeidskraft⁸⁴.

Områdene hvor de ville gummitrærne vokste var i lys av bransjens utfordringer i stor grad fraflyttet ved utbruddet av 2. verdenskrig. Dette gjorde den svært viktige produksjonsopptrappingen av gummi meget vanskelig. Under 2. verdenskrig innførte derfor mange latinamerikanske land i samarbeid med CIAA en rekke lover som skulle styrke gummitappernes arbeidsforhold for å lokke arbeiderne tilbake. Arbeidslovene inneholdt blant annet løfter om bedre grunnlønn, bonuser for eksepsjonelt flinke tappere og ikke minst en økning av helsestandarden blant arbeiderne⁸⁵. IIAA inntok en sentral rolle i dette arbeidet. For å oppmuntre gummitappernes retur til området ble det dessuten utplassert en rekke sykestuer langs veiene som ledet til gummi-regionene. Frem til desember i 1945 opererte 14 helseinstitusjoner i Latin-Amerika med generell medisinsk assistanse og utbedring av sanitære forhold som en del av IIAAs migrasjons-program.⁸⁶

6.0 Resultat av CIAAs arbeid

Den følgende delen av oppgaven ønsker å utforske om CIAA oppnådde de tidligere skildrede målene oppgaven har presentert som utgangspunktet for opprettelsen av IIAA. IIAA opererte som kjent utelukkende i samarbeid med andre. Mye av dataen den følgende drøftingen baserer seg på er derfor vanskelig å plukke ut spesifikt hvilken fortjeneste IIAA selv bidro med uten tilgang på organisasjonens arkiver. Det kan likevel være rimelig å anta at deres tilstedeværelse har spilt en rolle på bakgrunn av redegjørelsen gjort i forrige kapittel. I henhold til USAs militære og ressursrettede målsetning i regionen var det dessuten IIAA som ble tildelt hovedansvaret fra den amerikanske regjeringen.

6.1 Politiske mål

Ut fra IIAAs omfang under 2. verdenskrig kan man med et godt grunnlag argumentere for at programmet i stor grad oppnådde det de selv definerte som sine politiske mål for opprettelsen av programmet, nemlig å overholde avtalen USA inngikk i Rio de Janeiro. Dette understøttes av organisasjonens omfang bestående av blant annet 25 millioner dollar distribuert, avtaler med 18 land, 18 000 arbeidere og et enormt antall prosjekter i alt fra

---

⁸⁴ Resor, 1977: 354

⁸⁵ Garfield, 2013: 114-115

⁸⁶ History of the Office of the Coordinator of Inter American Affairs, 1947: 122

ernæring, kloakk, hygiene, smittevern, sykehustilbud og anskaffelse av rent drikkevann. Det kan likevel drøftes i større grad om prosjektene fikk de positive følgene de jobbet så hardt for å oppnå.

Hva så med målene IAA ønske om å påvirke den latinamerikanske opinionen i USAs favør? CIAAs arbeid for å bedre Latin-Amerikas relasjon til USA var noe som ikke bare inngikk i IAA, men noe som var et overordnet mål for hele organisasjonen og dens utallige prosjekter. Slike tiltak innebar samarbeid med ulike radio og tv-kanaler, et omfattende samarbeid med Hollywood, sponning av en rekke kulturelle prosjekter innen musikk, kunst og litteratur i tillegg til utgivelsen av en rekke artikler, magasiner, aviser og ukeblader på både spansk og portugisisk med et overveldende USA-vennlig innhold⁸⁷. Dette viser at IAAs helseinitiativer har vært en svært liten del av dette arbeidet innad i CIAA. Denne oppgaven vil derfor i liten grad forsøke å skille ut nøyaktig i hvor stor grad IAA oppnådde en vennligere innstilling fra Latin Amerika. Oppgaven vil heller sette IAA i kontrast til CIAAs andre tiltak for å oppnå et interamerikansk samarbeid.

CIAA var selv tydelig i sine uttalelser om den avgjørende rollen deres arbeid spilte for å bedre relasjonen mellom USA og Latin Amerika.

*”(...) hvis vi tar i betraktning problemene USA ville hatt dersom vi hadde 20 sjalve nasjoner i sør, med følelser som strekker seg fra likegyldighet til uvennlig rivalisering. En slik situasjon kunne ha betydd immobilisering av et stort antall av våre væpnede styrker for å vokte våre naboer og å hindre deres territorier fra å bli brukt som baser for angrep mot oss. Det kunne ha betydd tapet av et stort antall forsyninger de kan levere. Det kunne ha betydd aktive leire for fiendtlig propaganda”.*⁸⁸

Til tross for at CIAA med entusiasme trekker frem sin egen bragd i å sikre USA allierte under 2. verdenskrig har likevel andre historikere vært mer blandede i sin analyse av hvor mye organisasjonens meningspåvirkning alltid fungerte i favør av USA. Særlig CIAAs samarbeid med den amerikanske filmindustrien i Hollywood har ofte blitt trukket frem som et tveegget sverd i henhold til det interamerikanske fellesskapet. Enkelte trekker frem at Hollywoods fremstillinger av Latin Amerika i sine medier ofte var basert på feilaktige og overdrevne stereotyper, noe som provoserte det latinamerikanske publikumet⁸⁹. Andre

---

⁸⁷ Meyer, 2000: 245

⁸⁸ The Americas Cooperate for Victory, 1993: 1

⁸⁹ Cramer & Prutch, 2012: kap 3

trekker også frem at mange, særlig i Brasil, fikk avsmak på det tydelige politiske budskapet om interamerikansk samarbeid, noe som kan ha virket mot CIAAs hensikter⁹⁰. Sett i kontrast til Hollywoods intense frieri til Latin Amerika var kanskje IAAs mer tilbakeholdende tilnærming et kjærkomment bidrag. Til forskjell fra direkte propaganda kunne helseprogrammet i større grad demonstrere heller enn å fortelle om og gi løfter om et tettere vennskap. Slik sett var kanskje den mer diskrete tilnærmingen IAA bidro med nyttig på en annen måte enn de mer insisterende prosjektene for å skape en vennligere interamerikansk relasjon. Den gjeldende oppgaven mangler imidlertid tilstrekkelig kildemateriale til å kunne trekke konklusjoner rundt dette, og spørsmålet krever dermed videre forskning. En må dessuten heller ikke undervurdere CIAAs effektivitet i sin helhetlige bragd i å motvirke tysk propaganda i regionen da de fascistiske strømningene aldri fikk noe særlig fotfeste. Som kjent erklærte 11 latinamerikanske land krig i solidaritet med USA i nær etterkant av angrepet på Pearl Harbour, og ytterligere 7 brøt sine forbindelser med Tyskland.⁹¹

6.2 Militære mål

Kanskje de letteste resultatene å måle innen IAAs helsearbeid er resultatene innen prosjektene tilknyttet USAs militærbaser i Latin-Amerika. Det ble aldri noe mer aktiv krigføring i USA eller hos deres samarbeidsland, noe som gjorde at de allierte styrkenes forsvarsmotiver med å utstasjonere tropper her var vellykket. Likevel finnes det som vi har sett flere forskjellige uttalelser som hevdet at malaria i Latin Amerika var en like stor trussel for de amerikanske troppene som kuleangrep.

Militæret selv utga en rapport over deres forebyggende arbeid mot malaria. Malariakontroll hadde stor effekt i USAs militærleirer, noe en kan se tydelig i den vedlagte tabellen. Som nevnt tidligere var rapporten utfordrende å lese, noe som gjorde at enkelte av tallene fremstod veldig like. Tallene presentert i statistikken er derfor tolket etter beste evne, og det er markert hvor tallene kunne tolkes på flere måter. I tabellen refererer ”rate” til gjennomsnittlig antall smittede per 1000 soldat.

---

⁹⁰ Meyer, 2000: 246

⁹¹ The Americas Cooperate for Victory, 1942: 6

År	Malariatilfeller blant alle USAs Tropper	Rate	Malariatilfeller blant USAs tropper i Latin-Amerika	Rate
1942	23 207	7. 18	11 042	108. 34
1943	174 867	25. 45* eller 25. 48	4 874	40. 34
1944	168 155	21. 58	1 245	14. 51* eller 14. 81
1945	125 010	16. 95* eller 16. 98	730	10. 19
Total	492 299	19. 43	17 891	47. 05

Det fremgår av tabellen at det til forskjell fra i resten av verden var 1942 som var det mest dramatiske året med hensyn til omfanget av malariatilfeller blant soldatene i Latin Amerika. Av de 23 207 malariatilfellene de allierte troppene opplevde på verdensbasis dette året befant nesten halvparten av tilfellene seg i Latin Amerika. Dette tilsvarte en malariarate på 108,34 per 1000 soldat utstasjonert her, noe som stod i sterk kontrast til verdensraten som kun lå på 7,81.⁹² Det dramatiske året ble etterfulgt av en betydelig og stødig nedgang i malariatilfeller i de følgende årene. Allerede året etter hadde militæret mer enn halvert smittetilfellene i Latin Amerika til henholdsvis 4871 tilfeller. Dette tilsvarte en rate på 40.34. Også i 1944 og 1945 sank smittetallene betraktelig sammenlignet med året før, hvor smittede i 1944 var om lag 75 % mindre enn året før⁹³. Også dødsratene for malariasmittede hadde en stabil nedgang i samme periode, hvor 12 personer døde i 1942, 5 personer i 1943, 1 person i 1944 og ingen rapporterte dødsfall i 1945⁹⁴.

Til tross for at tallene viser en svært positiv utvikling er det likevel vanskelig å konkludere med hvor stor fortjeneste IIAA spesifikt hadde i oppnåelsen av nedgangen. Dette er fordi organisasjonen utelukkende jobbet i samarbeid med militæret og de latinamerikanske myndighetene. En kan likevel konkludere med at organisasjonen har en viss del av æren for bragden da rapporten spesifikt nevner CIAA som sin viktigste samarbeidspartner, slik at rapporten selv også anerkjenner IIAAs bidrag. Den tette forbindelsen mellom de to organene

⁹² Medical Department, United States Army, 1963: 116

⁹³ Ibid

⁹⁴ Ibid: 118

blir også tydeliggjort av at den øverste lederen for IIAA er tidligere Army General George Dunham, som også ved flere anledninger nevnes i den aktuelle rapporten.⁹⁵

6.3 Ressursrettede mål

IIAAs helsetiltak hadde imidlertid mindre suksess når det kom til den sivile befolkningen ved de strategisk viktige landsbyene i Latin Amerika. Områdene med store konsentrasjoner av gummiarbeiderne opplevde til en viss grad en bedring som følge av helsetiltakene, men ikke i den skalaen organisasjonen hadde håpet på. Hvor de tradisjonelle metodene for malariakontroll, (eksempelvis utryddelse av hekkeplasser og tung bruk av insekts-spray og nødmedisinering) var effektive i avgrensede områder slik som militærleirer, viste det seg urealistisk at slike metoder skulle fungere over hele den enorme Amasonas-regionen⁹⁶.

Den begrensede effekten av malariatiltakene gjenspeiles i en moderat økning i regionens gummiproduksjon. Dette fremgår i en undersøkelse utført i 1947 for å kartlegge USAs innsats for å overkomme de voldsomme gummi-tapene.

(Tabellens import-tall representerer hvert tusende tonn USA importerte fra de ulike regionene)

År	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Import Latin Amerika	11.1	10.8	14.5	26.2	32.8	37.6
Import Asia	799.8	1 007.6	255.5	20.1	60.3	69.9

Ut fra statistikken er det mulig å se en betydelig økning i USAs Latin Amerikanske gummiimport mellom 1941 og 1943. Som fremgår av tabellen importerte USA både i 1940 og 1941 i underkant av 11 000 tonn gummi fra Latin Amerika. I sammenheng med Japans kapring av de asiatiske produksjonsområdene i 1942 innførte USA en relativt moderat økning samme år. Sammenlignet med året tidligere medførte 1943 en nesten dobling av USAs gummiimport fra regionen. Dette skjedde i stor grad i forbindelse med de ulike tiltakene USA innførte for å oppfordre til større gummiforekomster i Latin Amerika. Tallene for import økte videre både i 1944 og i 1945 til henholdsvis 32 800 og 37 600 tonn.⁹⁷ Tallene viser en tydelig

---

⁹⁵ Campos, 1998: 528

⁹⁶ Ibid: 529

⁹⁷ Wendt, 1947: 208

oppsving i gummiimport, noe som kan brukes for å argumentere for at IIAAs iverksettelse av ulike helsefremmende tiltak hadde en viss suksess på deres mål om å øke gummitilkomsten.

Til tross for den tydelige økningen i USAs gummiimport fra Latin Amerika utover krigsårene, er tallene for import likevel langt under halvparten av målet USA satte for seg selv i 1942. The Board of Economic Warfare spådde i 1942 at USA allerede i 1943 ville kunne importere 60 000 tonn gummi fra regionen, og nesten det dobbelte av dette igjen i 1944⁹⁸. Til tross for at programmet lyktes i å flytte 13 000 gummitappere til Amazonas nådde de altså ikke halvparten av målet for import de satte seg.⁹⁹ Sett i sammenheng med den enorme nedgangen USA opplevde i importene sine fra de asiatiske områdene i samme periode blir det fort tydelig at dette ikke var optimalt. Som vist i tabellen importerte USA i 1941 hele 1 007 600 tonn gummi fra regionen, med en bratt nedgang på nesten 75 % i 1942. Den dramatiske negative utviklingen fortsatte videre inn i 1943, hvor USA nådde sitt bunnpunkt for asiatisk gummiimport med bare 20 100 tonn importert.¹⁰⁰ En må likevel dessuten være påpasselig med å kun tillegge malariaproblematikken som eneste faktor i de labre resultatene innen økt gummiimport.

De dramatiske tapene av asiatisk gummiforsyning førte ikke til det mange fryktet, og USA klarte å produsere nok industrivarer med den gummien de hadde tilgjengelig. Det er imidlertid vanskelig å konkludere med i hvor stor grad dette skyldes CIAAs helseinitiativer, og hvor mye av produksjonen som også var andre prosjekters fortjeneste. For å sikre sine gummiforsyninger innførte USA i tillegg til prosjekter i Latin Amerika også mange andre ulike initiativer. De valgte blant annet å legge strenge begrensninger på sivil bruk av produktet for å minimere forbruket¹⁰¹. Dessuten økte også importen fra de Afrikanske markedene i perioden, og USA forsøkte uten hell å opprette gummiplantasjer også innenfor sine egne landegrenser¹⁰².

En av de mest sentrale tiltakene USA innførte for å få bukt med gummiproblematikken var landets tunge investeringer i den daværende lite utviklede syntetiske gummiproduksjonen. Roosevelt opprettet i 1940 the Rubber Reserve Company (RCC).¹⁰³ Fagfeltet var i USA lite utviklet og produksjonen av produktet var svært kostbar

---

⁹⁸ Wendt, 1947: 205

⁹⁹ Cramer & Prutch, 2012: kap 7

¹⁰⁰ Wendt, 1947: 208

¹⁰¹ Ibid: 203

¹⁰² Ibid: 206

¹⁰³ Blackford & Kerr, 1996: 160

grunnet manglende ressursforsyninger av nødvendige råvarer. Dette gjorde salgsprisen lite konkurransedyktig i forhold til naturlig gummi.¹⁰⁴ Produksjonskapasiteten var dessuten ved starten av krigen svært lav, og det ville ta lang tid å utvikle en industri med kapasitet til å dekke USAs sivile og militære forsyningsbehov.¹⁰⁵ Likevel var det et område vel verdt investering da syntetisk gummi hadde enkelte fordeler sammenlignet med den naturlige gummien. Syntetisk gummi var blant annet betraktelig mer temperatur-stabil og holdt seg i stor grad lik, til forskjell fra naturlig gummi som ofte smeltet i solen eller ble steinhard ved lavere temperaturer.¹⁰⁶ Likevel er det verd å påpeke at den syntetiske gummiproduksjonen ikke nådde sine største gjennombrudd før i de senere årene av krigen, altså i 1944 og 1945. En kan med dette argumentere for at den tidlige utviklingen av IIAAs helseinitiativer og den følgende veksten av Latin Amerikansk gummiimport i 1943 hadde stor verdi i lys av den foreløpige mangelen på andre tiltak.

I lys av USAs brede spekter av tiltak for å sikre gummiforsyninger er det altså vanskelig å fastslå konkret i det store og det hele hvor mye av de alliertes seier en kan kreditere til IIAA helsetiltak og de latinamerikanske bidragene. Likevel, dersom en tar i betraktning USAs enorme behov for gummi og de fatale konsekvensene amerikansk krigføring kunne fått dersom de ikke klarte å produsere nødvendig maskineri og utstyr skal en heller ikke undervurdere IIAAs betydning. I sin rapport *The Control of Rubber in World War II* argumenterer Wendt for at det er rimelig å fastslå at USA var avhengig av alle sine ulike prosjekter for å sikre sin gummiforsyning, og at alle tiltakene USA innførte følgelig spilte en vesentlig rolle i den amerikanske krigsinnsatsen. Med så store behov for gummi kunne selv de minste marginene potensielt ha fatale utslag.¹⁰⁷ CIAAs uttalelse om at det var Brasils gummiforekomster alene som muligens ville avgjøre krigens utfall virker imidlertid som en overdrivelse fra organisasjonens side¹⁰⁸.

6.5 Øvrig motivasjon utover krigsinnsatsen

Det var tilsynelatende i liten grad mulig for IIAA å realisere sine langsiktige mål med sin tilstedeværelse i regionen. Dette skyldtes i stor grad at organisasjonen hele tiden var fullt

---

¹⁰⁴ Blackford & Kerr, 1996: 158

¹⁰⁵ Wendt, 1947: 210

¹⁰⁶ Blackford & Kerr, 1996: 154

¹⁰⁷ Wendt, 1947: 208

¹⁰⁸ Coordinator of Inter-American Affairs, 1943: 09.10

klar over sin tette forbindelse til krigsinnsatsen. Dette blir tydelig gjennom et sitat fra CIAAs rapport utgitt i 1947:

”Selv før i 1942 hadde byrået [CIAA] blitt klassifisert som et nød-program, og rettferdiggjørelsen av sine programmer som direkte knyttet opp mot krigsinnsatsen var nødvendig for å sikre den nødvendige økonomiske støtten. Samtidig var det helt fra starten av nokså tydelig at helse- og sanitetsprogrammet hadde tilsvarende mange langsiktige verdier som de av en mer nødsrettet art.¹⁰⁹”

Sitatet viser at det innad i organisasjonen fremgikk et ønske om å bidra langsiktig, men at dette ikke var noe regjeringen anså som verdt å prioritere. Organisasjonen var dermed nødt til å vinkle alt sitt arbeid som hensiktsmessig for den amerikanske krigsinnsatsen. Dette la betydelige begrensninger på hva organisasjonen faktisk fikk utrettet på lengre sikt.

Organisasjonens tette forbindelse med krigen og tidspresset dette la på deres arbeid gjenspeiler seg tydelig i IAAs malariaprosjekter. Det er mulig å argumentere for at organisasjonen i liten grad prioriterte malariatiltak som gjerne hadde vært mer fordelaktig i et lengre tidsperspektiv. Fremtredende malariaforskere påpeker ofte sammenhengen mellom malaria og fattigdom, da manglende ernæring og dårlige boforhold gjør en mer utsatt for sykdom. Malariasmitte gir følgelig lavere arbeidskapasitet og vanskeligheter med å komme seg ut av sin situasjon. Andre faktorer som spiller inn er at smittede barn ofte opplever innvirkninger på både sin fysiske og mentale utvikling og at fattige mennesker i større grad er nødt til å bosette seg i utsatte områder grunnet arbeid¹¹⁰. Dette var tilfeller som gjaldt i alle områdene bosatt av de latinamerikanske gummitapperne. Slike underliggende problemer adresserte organisasjonen i liten eller ingen grad, og en til og med kan argumentere for at de til en viss grad bidro til slike problemer da de oppfordret arbeidere til å bosette seg i malariainfiserte områder.

Gjennom hele organisasjonens eksistens rådet en prioritering av kortsiktige malariatiltak i stedet for å adressere samfunnenes underliggende problemer. Bruk av atabrin til akutt medisinerings av smittede, og midlertidig utrydning av smittebærere og deres hekkeplasser var som nevnt tidligere deres største satsning. Dette var også noe organisasjonen selv var klar over:

---

¹⁰⁹ History of the Office of the Coordinator, 1947: 125-126

¹¹⁰ Snowden & Bucala, 2014: kap 1

”Det er også åpenbart at de grunnleggende forandringene innen folkehelse og sanitet ikke kunne gjennomføres av de forholdsvis begrensede midlene til programmet. (...) Den presenterte oppgaven var enorm, og de nødvendige endringene innen helse for å gjøre et slikt program effektivt kunne bare ha kommet gjennom et betydelig program gjennomført over mange år. (...) Det var håpet på at [IIAA] kunne innlede en betydelig start på et arbeid hvor det var et tydelig behov for innsats over mange år”

Til tross for IIAA fokus på utdanningsrette tiltak var altså organisasjonen underveis i sin drift i liten grad i stand til å utrette sine langsiktige mål.

Den siste spikeren i kisten for organisasjonens håp om de mer langsiktige perspektivene ble tydelig ved krigens slutt og det amerikanske regjeringsskiftet i 1945. Med det nye politiske bildet som utfoldet seg ved de innledende fasene av den kalde krigen ble USA nødt til å revaluere og omorganisere sin utenrikspolitikk. Ved bortfallet av den fascistiske trusselen og opptakten i den kommunistiske frykten ble Latin Amerika av USA sett på som trygt fra den nye sovjetiske fienden¹¹¹. IIAAs ønsker om å fortsette sitt arbeid også etter krigsperioden møtte derfor en brå stopp da hele CIAA ble lagt ned av Henry S. Truman allerede i april 1946¹¹². Etter Trumans nedleggelse av CIAA ble imidlertid ikke IIAAs oppgaver umiddelbart lagt på is. Deres ansvar ble flyttet over til et annet departement i regjeringen, slik at programmets oppgaver kunne avsluttes gradvis og på en naturlig måte. Mellom 1945-1949 ble deretter IIAAs arbeid i alle de Latin Amerikanske landene utfaset og avsluttet¹¹³.

I det store og det hele er altså ettermålet til IIAA tett knyttet opp mot den amerikanske krigsinnsatsen, og det er få eller ingen andre enn organisasjonen selv som i beskrivelsen av programmet fremhever deres langsiktige mål som en vesentlig del av deres arbeid. Til tross for den moderate suksessen til IIAAs mer sivilrettede malariatiltak kan det likevel være verdt å fremheve enkelte lyspunkter ved arbeidet. USA spilte en betydelig rolle i utviklingen av DDT gjennom investering og eksperimentell bruk av stoffet under 2. verdenskrig. Kjemikalet har i ettertid vist seg å være effektivt i større grad enn lignende stoffer som Paris Green. Hvor Paris Green bare kunne sprayes direkte på myggen kunne DDT sprays over store områder med en effekt på opp til 3 måneder, noe som gjorde at stoffet spilte en vesentlig rolle i det senere

---

¹¹¹ Crendall, 2011: 60

¹¹² Cramer & Prutch, 2012: kap 1

¹¹³ History of the Office of the Coordinator, 1947: 124

arbeide med å få kontroll på malariaplagen i Latin-Amerika¹¹⁴. Men kjemikalet ble ikke benyttet av USA i stor skala før i 1944, noe som begrenset stoffets innvirkning på effektiviseringen av gummiarbeiderne.¹¹⁵

7.0 Konklusjon

IIAAs innsats for å bedre Latin Amerikas helse, sanitet og ernæring er en historie som passer inn i flere ulike narrativ. Historien om IIAA er i stor grad en historie om sammenhengen mellom krig, helse, ressurser og malaria. Ved første øyekast kan en presentere USAs plutselige interesse for regionen som nok et forsøk på å beskytte sine egne interesser i lys av den store trusselen 2. verdenskrig bragte til regionen. På den andre siden er det tydelig at organisasjonen også presenterte et håp og et ønske om å genuint bedre helseforholdene for sine sørliggende naboland som lenge hadde vært herjet av helserelaterte trusler, noe som ikke minst inkluderte malaria.

Det er svært tydelig at IIAA oppstod som en organisasjon direkte i forbindelse med flere alvorlige utfordringer USA måtte løse ved starten av 2. verdenskrig. Det utløsende pressende problemet var behovet for å forsvare den vestlige halvkule fra militære angrep. Hvor de amerikanske militære troppene skulle utplasseres herjet store risikoer for en rekke alvorlige sykdommer og et lite utviklet helsevesen som ikke var i stand til å møte de mange soldatene. Like viktig for den amerikanske krigsinnsatsen som de direkte militære troppene var dessuten USAs akutt behov for å sikre vitale ressurser for sin krigsforsyning. Særlig nødvendigheten for å opprette nye gummikilder spilte en viktig rolle for hvor IIAA opprettet sine prosjekter, da disse områdene i stor grad var plaget av malariamyggen og andre tropiske sykdommer. I en bredere og mer indirekte kontekst kunne dessuten IIAA bidra til CIAA og USAs overordnede mål om å skape en vennligere interamerikansk relasjon.

Sett med utgangspunkt i den amerikanske krigsinnsatsen blir konklusjonen av IIAAs arbeid at de på flere måter oppnådde sine mål. De militære styrkene opplevde betydelig mindre malariasmite utover 1943-1945 etter innførelsen av en rekke forebyggende tiltak. Også organisasjonens innsats for å hankses med gummiproblematikken medførte flere positive konsekvenser og økninger i import fra området. Dette, i samarbeid med andre av USAs tiltak for å overkomme nasjonens akutte behov for ressursen kan bidratt til de alliertes

---

¹¹⁴ Snowden & Bucala, 2014: kap 1

¹¹⁵ Campos, 1998: 529

seier under 2. verdenskrig. Organisasjonens har nok likevel av ulike årsaker i stor grad overdrevet sin egen viktighet.

På den andre siden kan en tolke IIAA som et genuint forsøk på å bedre det latinamerikanske helsevesenet. Sett fra dette perspektivet oppnådde organisasjonen mindre suksess og hadde en lang og kronglete vei for å oppnå sine mål. Krigsøkonomien og prioriteringen som medførte i datidens politiske klima gjorde det nærmest umulig å tilføre regionen de langsiktige tiltakene organisasjonen var klar over at de reelt sett var avhengige av. I stedet resulterte arbeidet i kortsiktige helsetiltak for å hankses med de umiddelbare truslene. Organisasjonen var dessuten nødt til å oppfordre mennesker til å flytte til de mer sårbare regionene av amazonasjungelen for å skaffe nok gummiarbeidere. Dette kan i det store bildet også ha utsatt flere mennesker for malariatrusselen enn det ellers ville vært dersom organisasjonen ikke hadde opprettet sine prosjekter. I et mer positivt lys innvirket organisasjonen og den amerikanske regjeringen for øvrig i det insektdrepende middelet DDT, som i etterkrigstiden spilte en sentral rolle for utryddelsen av malariatrusselen i Latin Amerika.

For å konkludere er det ikke overraskende at det i ettertid er IIAAs plass som en del av krigsperspektivet som har fått størst plass i gjenfortellingen om organisasjonen. Samtidig er det ikke slik at organisasjonens ene motivasjon nødvendigvis utelukker den andre. Hva som er den mest sannferdige versjonen av historien er umulig å konkludere, men svaret inneholder aspekter fra aspekter fra begge de to perspektivene. Det er likevel lett å konkludere med at programmet oppnådde større suksess i målene de hadde som var tilknyttet krigsinnsatsen enn målsetningen som mer direkte skulle komme til nytte for det latinamerikanske helsevesenet.

8.0 Litteraturliste

- Berger, M. (1993). Civilising the South: The US Rise to Hegemony in the Americas and the Roots of 'Latin American Studies' 1898-1945. *Bulletin of Latin American Research*, 12(1), 1-48 <https://www.jstor.org/stable/3338811>
- Blackford, M. & Kerr, A. (1996). *BFGoodrich: Tradition and Transformation, 1870-1995*. (1. utg.). Columbus: Ohio State University Press
- Campos, A. (1998). The Institute of Inter-American Affairs and Its Health Policies in Brazil during WWII. *Presidential Studies Quarterly*, 28(3), 523-534. <https://www.jstor.org/stable/27551899>
- Connell-Smith, G. (1976). Latin America in the Foreign Relations to the United States. *Journal of Latin American Studies*, 8(1), 137-150. <https://www.jstor.org/stable/156208>
- Cramer, G & Prutsch, U. (2012). *Américas Unidas: Nelson A. Rockefeller's Office of Inter-American Affairs 1940-46* (1.utg). Iberoamericana Editorial Vervuert
- Crendall, B. (2011), *Hemispheric Giants: The Misunderstood History of U.S-Brazilian Relations* (1. utg). Rowman & Littlefield Publishers.
- Dunham, G. (1944). The Cooperative Health Program of the American Republics. *American Journal of Public Health and The Nations Health*, 34(8) 817-827. <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/s3-euw1-ap-pe-ws4-cws-documents.ri-prod/9781138824287/ch6/12. George C. Dunham, The Cooperative Health Program, 1944.pdf>
- Francis, M. (1974). The United States at Rio, 1942: The Strains of Pan-Americanism. *Journal of Latin American Studies*, 6(1), 77-95 <https://www.jstor.org/stable/156649>
- Garfield, S. (2014). *In Search of the Amazon: Brazil, The United States, and the nature of a region* (1. utg). Duke University Press
- Grabendorff, W. (1993-1994). Germany and Latin America: A Complex Relationship. *Journal of Inter American Studies and World Affairs*, 35(4), 44-100. <https://www.jstor.org/stable/165955>
- Keen, B. & Haynes, K. (2009). The Two Americas: United States-Latin American Relations. *A History of Latin America* (1. utg). Wadsworth Cengage Learning.

- Mathews, J. (1935). Roosevelt's Latin American Policy. *The American Political Science Review*, 29(5) <https://www.jstor.org/stable/1947224>
- Medical Department, United States Army. (1963). *Preventive Medicine in World War II, Volume VI, Communicable Diseases, Malaria* (Library of Congress Catalog Number: 55-63522) <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA286762.pdf>
- Meyer, D. (2000). Toscanini and the Good Neighbor Policy: The NBC Symphony Orchestra's 1940 South American Tour. *American Music*, 18(3), 233-256. <https://www.jstor.org/stable/3052429>
- Office of the Coordinator of Inter-American Affairs. (1942). *The Americas Cooperate for Victory* [Brosjyre]. U. S. Office of Education https://books.google.no/books?vid=HARVARD:32044116401555&printsec=titlepage&redir_esc=y&hl=no&pli=1#v=onepage&q&f=true
- Office of the Coordinator of Inter-American Affairs. (1943). *Americas United: A summary of the Cooperative effort of the American Republics since September 1939*. (Documents Department F1418 U55) <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uc1.b4841235&view=1up&seq=35>
- Office of the Coordinator of Inter-American Affairs. (1944). *Brazil: Introduction to a Neighbor* [Brosjyre]. U. S. Government Printing Office.
- Office of the Coordinator of Inter-American Affairs. (1944). *Chile: Land of Contrasts*. [Brosjyre]. U. S. Government Printing Office.
- Office of the Coordinator of Inter-American Affairs. (1947). *History of the Office of the Coordinator of Inter-American Affairs* (Historical Reports on War Administration Washington 25, D. C). United States Government Printing Office. <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015014125036&view=1up&seq=132>
- Resor, R. (1977). Rubber in Brazil: Dominance and Collapse, 1876-1945. *The Business History Review*, 51(3), 341-366 <https://www.jstor.org/stable/3113637>
- Sherman, I. (2011). *Magic Bullets to Conquer Malaria: from quinine to qinghaosu* (1. utg.). ASM Press
- Snowden, M. & Bucala, R. (2014). *Global Challenges of Malaria, The Past Lessons and Future Prospects*, (1. utg.). World Scientific

-Wendt, P. (1947). The Control of Rubber in World War II. *The Southern Economic Journal*, 13(3), 203-227. <file:///Users/Sandra/Downloads/1053336.pdf>

